

Adatok a Balaton madárfaunájához.

GYULAI GAAL GASTON tól.

Idei megfigyeléseim a Balatonnak *Boglár*, *Cseh* és *Orda*, somogymegyei községek határába eső partrészletére terjednek ki. Az utóbbi két községben szomszédom gróf JANKOVICH TIVADAR szíveségéből figyelhettem.

Sajnos, hogy a megfigyelést aránylag későn, augusztus 28-án kezdettem meg, de gazdaságom kezelése eladdig minden időmet igénybe vette, s csakis a eséplés végeztével szentelhettem időt a tó madárvilágának kutatására. Az eredményt a mai napig a következő rövid sorokban közlöm:

1. Szélesfarkú halfarkas.

Stercorarius pomatorhinus, (TEMN.) 1815.

Fonyód, 1903. szept. 18-án SZALAY ELEMÉR lőtt egy darabot, fiatal példány. Jelenleg a M. O. K. gyűjteményében van.

2. Ezüstös sirály.

Larus argentatus, (BRÜNN.) 1764.

Boglár, 1903. szeptember 1. Löttem egy dbot. Jelenleg gyűjteményemben van.

Boglár, 1903. szeptember 7. Megsebeztem egyet.

Boglár, 1903. szeptember 8. Megsebeztem ismét egyet.

3. Heringsirály.

Larus fuscus, L. 1758.

Fonyód, 1903. szeptember 17-én SZALAY LORÁND lőtt egy vén ♀ dbot.

Fonyód, 1903. szeptember 18-án ugyanő egy fiatal példányt. Mindkettő a M. O. K. gyűjteményében.

Boglár, 1903. szept. 29. — Én láttam két dbot.

4 Szerecsen sirály.

Larus melanocephalus, (NATT.) 1818.

Ebből a nálunk, Magyarországon ritka déli fajból az idén augusztus - szeptemberben több dbot láttam s négy dbot sikerült meglőnöm, jelenleg gyűjteményemben vannak. És pedig:

Beiträge zur Vogelfauna des Balaton-See's.

VON GASTON GAAL DE GYULA.

Meine heurigen — 1903 — Herbstbeobachtungen erstreckten sich auf jenen Ufertheil des Balaton-Sees, welcher den Gemeinden *Boglár*, *Cseh* und *Orda* (Com. Somogy) angehört. In letzteren zwei Gemeinden habe ich mit freundlicher Erlaubniss meines Nachbarn, des Grafen TIVADAR VON JANKOVICH, beobachten und sammeln dürfen.

Schade, dass ich die Beobachtung verhältnissmässig spät — erst am 28. August — habe beginnen können, die Leitung meiner Landwirthschaft hatte aber meine ganze Zeit in Anspruch genommen; erst nach Beendigung des Dreschens habe ich einige Zeit der Forschung unserer Vogelfauna widmen können. Das Resultat meiner Aufzeichnungen ist das folgende:

1. *Stercorarius pomatorhinus*, (TEMN.) 1815.

Fonyód, 18. September 1903 schoss ELEMÉR VON SZALAY 1 Stück inv., welches sich in der Sammlung der Ung. Orn. Centrale befindet.

2. *Larus argentatus*, (BRÜNN.) 1764.

Boglár, den 1. September 1903 schoss ich 1 Stück, welches sich derzeit in meiner Sammlung befindet.

Boglár, den 7. September 1903 verwundete ich 1 Stück.

Boglár, den 8. September 1903 verwundete ich wieder 1 St.

3. *Larus fuscus*, L. 1758.

Fonyód, den 17. September 1903 schoss LORÁND VON SZALAY 1 altes ♀.

Fonyód, den 18. September 1903 schoss derselbe 1 St. inv. Beide in der Sammlung der U. O. C.

Boglár, den 29. September sah ich 2 Stück.

4. *Larus melanocephalus*, (NATT.) 1818.

Von dieser bei uns in Ungarn seltenen südlichen Art sah ich heuer im August-September mehrere Exemplare, es gelang sogar 4 Stücke zu erlegen, welche sich in meiner Sammlung befinden. Und zwar:

Boglár, 1903. auguszt. 29-én lőttem egy dbot;
Boglár, 1903. szept. 6-án lőttem egy dbot;
Boglár, 1903. szept. 8-án láttam egy dbot;
Boglár, 1903. szept. 9-én láttam két dbot;
 ebből egyiket meglőttem.

Boglár, 1903. szept. 15. - lőttem egy dbot.
 Azóta egyet sem láttam. Az általam el-
 ejtettek az első példányok a Balatonról.

5. Kis sirály.

Larus minutus, (PALL.) 1776.

Boglár, 1903. szeptember 7-én láttam egy csapatot.

Fonyód 1903. szeptember 14-én. SZALAY ELEMÉR lőtt egy fiatal példányt. A M. O. K. gyűjteményében van.

Boglár, 1903. szeptember 18-án én lőttem egy dbot s egy másikat megsebeztem; s láttam körülbelül 15–20 dbot.

Boglár, 1903. szeptember 19-én ismét lőttem egy dbot, mindkettő gyűjteményemben.
Boglár és Révfülöp között több dbot láttam a gőzhajóról szeptember 20-án.

6. Kúszvágó esér.

Sterna hirundo, L. 1758.

Boglár, 1903. Mint mindig, az idén is nagy tömegekben. Szeptember közepe óta azonban eltűntek. Az idén lőttem aug. 28-án egy feltűnő vörös esőrű és lábú példányt, a mely jegyei szerint annyira közel áll a sarki halász esérhez (*Sterna macrura*, NAUM.), hogy egy ideig valósággal tévedésbe ejtett. Mindenesetre igen érdekes, mondhatnók „átmeneti” példány, mely praeparálva gyűjteményemben van.

7. Kis esér.

Sterna minuta, L. 1758.

Boglár, 1903. augusztus 28-án. Láttam *Sterna fluviatilis*-ek között két dbot. Az egyiket meglőttem, gyűjteményemben van. A Balatonon nem gyakori madár.

8. Kendermagos réce.

Anas strepera, L. 1756.

Boglár, 1903. aug. 31-én lőttem két fiatalit.

9. Széki esér.

Glareola pratincola, (L.) 1766.

Cseh, 1903. szeptember 11-én lőtt em három dbot, jelenleg gyűjteményemben vannak. Ná-

Boglár, den 29. August erlegte ich 1 Stück.

Boglár, den 6. September erlegte ich 1 Stück.

Boglár, den 8. September sah ich 1 Stück.

Boglár, den 9. September sah ich 2 Stück.

von denen ich 1 Stück erlegte.

Boglár, den 15. September erlegte ich wieder 1 Stück. Seitdem sah ich keine. — Die von mir erlegten sind die ersten Exemplare vom Balaton-See.

5. *Larus minutus*, (PALL.) 1776.

Boglár, den 7. September sah ich einen Flug.

Fonyód, den 14. September erlegte ELEMÉR VON SZALAY 1 Stück juv. In der Sammlung der U. O. C.

Boglár, den 18. September schoss ich 1 Stück, und verwundete 1 anderes Stück; sah ca. 15–20 Stücke.

Boglár, den 19. September erlegte ich wieder 1 Stück. Beide in meiner Sammlung.
 Den 20. September sah ich von dem Dampfschiffe zwischen Boglár und Révfülöp wieder mehrere.

6. *Sterna hirundo*, L. 1758.

Boglár, 1903. Wie immer, auch heuer in grossen Schaaren. Seit Mitte September sind sie aber verschwunden. — Am 28. August schoss ich ein sehr interessantes Exemplar, mit auffallend rothen Füßen und Schnabel, welches nach seinen Kennzeichen so sehr der *Sterna macrura*, NAUM. nahe stand, dass ich eine Zeit lang wirklich im Zweifel stand. Dasselbe ist wirklich ein sehr interessantes, man könnte sagen: „Übergangs“-Exemplar, befindet sich derzeit in meiner Sammlung.

7. *Sterna minuta*, L. 1758.

Boglár, den 28. August sah ich zwischen *Sterna hirundo* 2 Stück. Den einen erlegte ich, befindet sich in meiner Sammlung. Am Balaton-See kann diese Art zu den selteneren Erscheinungen gerechnet werden.

8. *Anas strepera*, L. 1756.

Boglár, den 31. August erlegte ich 2 St. juv.

9. *Glareola pratincola* (L.) 1766.

Cseh, den 11. September 1903 erlegte ich 3 Stück für meine Sammlung. Am Balaton-See gehört Sie zu den selteneren Erschei-

lunk a ritkább jelenségek közé tartozik. Én az idén láttam az elsőket. HERMAN OTTÓ 1891 május 9-én lőtt Tótszentpálon egy dbot, s az idén tavasszal gazdám látott egy nagy csapatot dénesmajori pusztámon a réten; több előfordulásáról nem tudok.

10. Parti lile.

Charadrius hiaticola, L. 1758.

A Balatonon nem éppen gyakori jelenség. Az idén ősszel is mindössze két példányt lőttem, ú m.:

Boglár, 1903. szeptember 6-án egy dbot,

Boglár, 1903. szeptember 15-én szintén egy darabot

11. Széki lile.

Charadrius alexandrinus, L. 1758.

Nálunk a leggyakoribb. Igen sokat láttam s több ízben lőttem, nevezetesen:

Boglár, 1903. szeptember 1-én három dbot lőttem.

Boglár, Csehi, Orda, 1903. szeptember 7-én hét dbot.

Boglár, 1903. szeptember 11-én 1 dbot,

„ 1903. „ 18-án 1 „

„ 1903 „ 19-én 1 „

12. Kis lile.

Charadrius dubius, Scop. 1786.

Boglár, 1903. szeptember 29-án lőttem egy darabot.

Csehi, 1903. szeptember 30-án lőttem egy darabot.

13. Pettyes lile.

Charadrius pluvialis, L. 1758.

Csehi 1903. szeptember 30-án lőttem egy kb. 40 dbból álló csapatból négy dbot. Mind a négy gyűjteményemben van. A Balatonról tudtommal ezek az első példányok.

14. Ujjas lile.

Charadrius squatarola, (L.) 1758.

Az idén mai napig lönöm nem sikerült s mindössze egyetlen példányt láttam *Bogláron* szeptember 19-én.

15. Fenyér futó.

Calidris arenaria (L.) 1766.

Ebből a fajtól az idén mindössze két db került, mindkettő gyűjteményemben.

Boglár, 1903. szeptember 7-én lőttem 1 dbot.

„ 1903. „ 26-án „ 1 „

Aquila. X.

nungen. Ich sah sie heuer zum ersten Male. — OTTO HERMAN erlegte den 9. Mai 1891 in Tótszentpál 1 Stück; mein Verwalter sah heuer im Frühjahr auf meiner Wiese in *Dénesmajor* (*Boglár*) einen grossen Flug, von anderem Vorkommen weiss ich gar nichts.

10. *Charadrius hiaticola*, L. 1758.

Am Balaton-See gar nicht häufig: auch heuer fand ich bloss 2 Exemplare.

Boglár, den 6. September erlegte ich eins.

Boglár, den 15. September erlegte ich wieder eins.

11. *Charadrius alexandrinus*, L. 1758.

Bei uns die häufigste Art. Ich sah und erlegte viele, u. zw.:

Boglár, den 1. September 1903 3 St.

Boglár, Csehi, Orda, den 7. September 1903 7 St.

Boglár, den 11. September 1903 1 St.,

„ „ 18. „ 1903 1 „

„ „ 19. „ 1903 1 „

12. *Charadrius dubius*, Scop. 1786.

Boglár, den 29. September 1903 erlegte ich 1 Stück.

Csehi, den 30. September 1903 erlegte ich 1 Stück.

13. *Charadrius pluvialis*, L. 1758.

Csehi, den 30. September 1903 erlegte ich 4 Stück, welche sich in meiner Sammlung befinden. Vom Balaton-See meines Wissens die ersten Exemplare.

14. *Charadrius squatarola* (L.) 1758.

Boglár, den 19. September 1903 sah ich 1 Stück, konnte sie aber nicht erlegen.

15. *Calidris arenaria* (L.) 1766.

Von dieser Art fand ich heuer bloss 2 Exemplare, beide in meiner Sammlung.

Boglár, den 7. September 1903 1 St.,

„ „ 26. „ 1903 1 „

16. Apró partfutó.

Tringa minuta, Leisl. 1812.

Havasi partfutók (*Tringa alpina*, L. 1758.) társaságában elég sokat láttam s néhány példányt lőttem is az idén is, és pedig:

Boglár, Cseh., 1903. aug. 31. egy dbot,
 .. .. 1903. szept. 1. egy dbot,
 .. .. 1903. szept. 18. egy dbot,
 .. .. 1903. szept. 23. két dbot,
 .. .. 1903. szept. 26. két dbot.

17. Havasi partfutó.

Tringa alpina, L. 1758.

A Tringák között nálunk a leggyakoribb; az idén is alig volt, nap a mikor nagyobb csapatban ne láttam volna

Boglár, Cseh., 1903. szept. 6. lőttem 3 dbot,
 .. .. 1903. .. 10. .. 1 ..
 .. .. 1903. .. 15. .. 1 ..
 .. .. 1903. .. 18. .. 2 ..
 .. .. 1903. .. 23. .. 8 ..
 .. .. 1903. .. 26. .. 2 ..
 .. .. 1903. .. 28. láttam egy
 20-as csapatot.
 .. .. 1903. szept. 29. láttam egy
 kisebb csapatot.
 .. .. 1903. szept. 30. lőttem 3 dbot
 egy nagyobb csapatból.

18. Billegető cankó.

Totanus hypoleucus L. 1785.

Nálunk elég közönséges. *Boglár*, 1903. szeptember 1-én lőttem egy dbot. Gyűjteményemben van.

19. Füstifecske.

Hirundo rustica, L.

Boglár, 1903. szeptember 23. — A mai napon tűntek el s azóta egészen okt. 1-ig egy sem mutatkozott az igazán pompás, jó időjárás daczára.

Boglár, 1903. október 2.

16. *Tringa minuta*, Leisl. 1812.

In der Gesellschaft von *Tringa alpina*, L. sah ich ziemlich viele, von denen ich auch heuer einige Exemplare erlegte, u. zw.:

Boglár, Cseh., den 31. Aug. 1903 1 St.,
 .. .. .. 1. Sept. 1903 1 ..
 .. .. .. 18. .. 1903 1 ..
 .. .. .. 23. .. 1903 2 ..
 .. .. .. 26. .. 1903 2 ..

17. *Tringa alpina*, L. 1758.

Unter den Tringaarten am Balaton-See der häufigste. Es war auch heuer kaum ein Tag, wo ich sie in grösseren Flügen nicht gesehen hätte.

Boglár, Cseh., den 6. Sept. 1903 3 St. erlegt.
 .. .. .. 10. .. 1903 1 .. ..
 .. .. .. 15. .. 1903 1 .. ..
 .. .. .. 18. .. 1903 2 .. ..
 .. .. .. 23. .. 1903 8 .. ..
 .. .. .. 26. .. 1903 2 .. ..
 .. .. .. 28. .. 1903 20 .. ..
 .. .. .. 29. .. 1903 sah ich einen
 kleineren Flug.
 .. .. den 30. September 1903. erlegte
 ich 3 Stück aus einem grossen
 Flug.

18. *Totanus hypoleucus*, L. 1785.

Boglár, den 1. September erlegte ich 1 Stück für meine Sammlung. Bei uns ziemlich gemein.

19. *Hirundo rustica*, L.

Boglár, den 23. September 1903 sind die hübsigen verschwunden, seitdem waren keine zu sehen, trotz der ausserordentlich schönen, warmen Witterung.

Boglár, den 2. Oktober 1903.